

kao i u slijedećoj skladbi, grčki i latinski tekst imaju jednak napjev), PROSKYNOUMEN TON STAU-
RON SOU — ADORAMUS CRUCEM TAUM (antifona
na Veliki petak, beneventanska verzija iz XIV. st.) i
AINETE TON KYRION (ps. 148, 1; pričesna pjesma
iz XV. st.). Od starohrvatskih napjeva izveden je EVO
JE PRISAL NAŠ BLAGI DAN (rondel iz Dalmacije,
XV. st.) i jedan glagoljaški PRISTUP (iz zadarske
okolice). Ruski su napjevi znatno mlađi (XVIII. st.):
PRIIDITE POKLONIMSJA i HERUVIMSKA PJESAN.
Ostali dio programa sačinjavale su (uz jedan izuze-
tak) stare srpske crkvene skladbe: PSALOMNIK, PRI-
IDITE VASI ZEMALNORODNI i POLTELEOS SER-
VIKOS (Isaija Srbin, XV. st.), NINJA SILI i VAKU-
SITE i VIDITE (Stefan Srbin, XV. st.), SERVIKON
(pjesma na blagdan Vavedenja, 1553.), ČERTOŠ TVOJ
(pjesma na Veliki četvrtak, bugarska melodija),
SERBSKI KINONIK (ps. 148, 1; pričesna pjesma,
1652.), i dvije stihire iz XVIII. st.: SLOVES TVOJIH
UČENIJEM i ZAPADNJAJA VSA RADUJETSJA.

Studijski hor Muzikološkog instituta, koji je izveo
ovaj program, počeo je radom 1969. U njemu je da-
nas dvanaest soprana i altova, dva tenora i jedan bas.
Osnivač i dirigent zbora dr. Dimitrije Stefanović htio
je uz pomoć ovoga zbora oživiti i približiti suvrem-
nom slušaocu dosad nepoznata djela srednjovjekovne
glazbene baštine. Članovi zbora nisu profesionalni pje-
vači: to su studenti i asistenti različitih fakulteta Uni-
verzitetu u Beogradu, a samo dvoje od njih suradnici
su Muzikološkog instituta u Beogradu. Do sudjelova-
nja u zboru kome je repertoar sastavljen od djela ko-
ja nikako ne možemo smatrati pomodnima dovelo je
pjevače očito zanimanje za ovakav posao, no to se
zanimanje pretvorilo u ljubav prema staroj glazbi,
a djela te glazbe — vidjelo se to i na ovom nastupu
— izvodi zbor s velikom odgovornošću i prema glaz-
bi i prema slušaocima. Program koji zbor redovito
izvodi obuhvaća bizantske i stare slavenske (srpske,
hrvatske, bugarske i ruske), pretežno jednoglasne
sklabe. Većina je tih skladbi transkribirana iz starih
neumatskih kodeksa u suvremenu notaciju u Muziko-
loškom institutu u Beogradu. Zbor je dosada u neko-
liko navrata gostovao u Poljskoj (Bydgoszcz., 1972.,
1975.), u Italiji (Modena, 1972.), Austriji (Graz 1973.,
Salzburg 1975.), bio je na jednodnevnoj turneji po En-
gleskoj (šest koncerata, 1973.). Od domaćih sudjelova-
nja spomenimo gostovanje na Varaždinskim barok-
nim večerima 1977. s programom koji se neznatno ra-
zlikovao od koncerta održanog 15. studenoga 1977. za
slaviste-tekstologe i druge uzvanike. U izdanju Srpske
književne zadruge i Muzikološkog instituta zbor
je izdao ploču »Stara srpska pojanje« (produkcija
»Mladinska knjiga« i »Helidon«, Ljubljana), a 1973. za
RTV-Beograd snimio je film sa starom glazbom u ma-
nastiru Staro Mogoričevo kod Kumanova.

Osnivač i dirigent zbora, ali i više negoli se služ-
benim nazivima može reći, duša i pokretač svega dje-
lovanja, jest dr. Dimitrije Stefanović, znanstveni su-
radnik Muzikološkog instituta u Beogradu, stručnjak
za bizantsku neumatsku notaciju (muzikologiju diplo-
mirao na Muzičkoj akademiji u Beogradu; bizantsku
neumatsku notaciju studirao kod E. Wellesza na Sve-
učilišta u Oxfordu, a tamo je i magistrirao i doktorirao).
Upravo njegovim trudom u suvremenu notaciju
transkribiran je znatan broj neumatskih rukopisa.
Njegovo je djelo knjiga »Stara srpska muzika« (izd.
Muzikološkog instituta, Beograd 1975., s primjerima
i transkripcijom neumatskih srpskih zapisa iz XV.
st.).

Dr. Dimitriju Stefanoviću i njegovu studijskom
zboru iskreno čestitamo na dosada postignutim us-
pjesima, cijeneći i stručnu i onu ljudsku stranu nji-
hova nastojanja. Susret s njihovim izvođenjem stare
crkvene glazbe obogaćenje je za slušatelja i istinski
umjetnički doživljaj.

J. T.

DVA ODLIČNA I NEZABILJEŽENA KONCERTA

Prvi koncert 8. studenoga 1977. u Hrvatskom glaz-
benom zavodu u pretplatnom ciklusu koncertne
direkcije Zagreb bio je skoro rasprodan, što je prava
rijetkost. Izvođači Bachovu *Sonatu broj 1*, Beethove-
novu *Sonatu u C-duru* i Brahmsovu *Sonatu u F-duru*
demonstrirao je ovaj senzibilni umjetnik oćaravajuće
meki ton svojeg instrumenta, na kojem je Dešpalj bez
ikakvih tehničkih poteškoća ležerno izvodio i najza-
kučastije stranice spomenute glazbene literature. Pod
Dešpaljevim prstima violončelo postaje superkreativ-
ni instrument koji pjeva. Ako ovom sudu dodamo u-
pravo uzorno poimanje stilskih vrednota pojedinih
skladbi, onda dobivamo rezultat sasvim osebnog glaz-
benog događaja. Pratnja glasovirača Ive Maćeka to-
liko je iscizelirana i precizna da možemo požaliti što
ovog vrsnog umjetnika ne čujemo češće na koncert-
nom podiju. Brojnim dodacima su umjetnici odgova-
rali na prave ovacije koje su im priređene. Još jedan
susret s Valterom Dešpaljom održan je u nedjelju 12.
studenoga 1977. u Koncertnom dvoranu »Vatroslav Li-
sinski«, na kojem je na abonentskom koncertu Zagre-
bačke filharmonije pod ravnanjem Milana Horvata u-
mjetnik izveo Dvořakov Koncert za violončelo i orke-
star. Dešpalj svojim urođenim senzibilitetom uranja u
glazbeno tkivo poznatih Dvořakovih stranica i stvara
svojim plemenitim tonom pravom malo čudo isklasnih
i oblikovanih tonova koji uz podršku orkestra lebde
u zraku. Horvat je primjerno pratio Dešpalja, a ista-
kao se i izvođenjem već klasičnog Gotovčevog »Sim-
fonijskog kola«, dok je Beethovenovoj *Petoj simfoniji*
na kraju programa manjkalo one potrebne mističnosti
i preciznijeg sviranja (opet rogov!) i dubljeg angaž-
mana u prva dva stavka.

Siniša HRESTAK

VIJESTI IZ INOZEMSTVA

KONCERTI NA ORGULJAMA U KATEDRALI NOTRE DAME

Veliki gradovi, kao npr. Rim, Pariz i London, ne
poznaju turističku sezonu, jer oni su u svako vrije-
me jednako otvoreni turizmu i jednako posjećeni. Ne-
što je slično i s kulturnim životom i manifestacijama
u tim gradovima, a među tima i s glazbenim mani-
festacijama. U Parizu tako, uz *Festival d'été*, uz *Con-
certs de Radio France* i druge, veoma je zapažena glaz-
bena manifestacija *AUDITION G'ORGUE DU DIMAN-
CHE* u katedrali *Notre-Dame de Paris*.

To je serija nedjeljnih koncerata održanih u pari-
skoj katedrali u 17 h 45' po ljetnom francuskom vre-
menu, sa slobodnim i besplatnim ulazom. Takva se-
rija koncerata na orguljama postala je u Parizu već
tradicionalna i veoma dobro posjećena, a koncerti uz
blagdan Velike Gospe privuku publiku koja ispuni do
posljednjeg mjesta prostranu katedralu. Ovom zgod-
dom spomenuli bismo i to da je skoro svaka liturgijska
funkcija, osobito nedjeljna i blagdanska misa u
10 sati, uz liturgijski doživljaj i pravi puni glazbeni
doživljaj.

Seriya koncerata za orgulje ove godine počela je
prvom nedjeljom mjeseca srpnja, a završila je pos-
ljednjom nedjeljom rujna. U svemu 14 koncerata.
Orguljaši su probрани među onima međunarodne re-
putacije. Bili su najzastupljeniji iz U.S.A, onda iz Za-
padne Njemačke, na trećem mjestu iz Francuske, i
nekako podjednako iz Austrije, Velike Britanije, Švi-
carske i Nizozemske. S najvećim se je zanimanjem
čekivao koncert francuskog orguljaša *Pierre Coche-
reaux*, kome je bio rezerviran blagdan-patron katedra-
le, Velika Gospa. Program njegova koncerta bio je
naslovljen s jednostavnim *Improvisations*. Na progra-
mima ostalih orguljaša našla se je pretežno novija
literatura za orgulje, sve do skladatelja rođenih tek

prije tridesetak godina, a od starijih autora, jedino se našao nezaobilazni J. S. Bach. Čitava ova serija koncerata mogla bi se nazvati: smotra literature za orgulje XX. stoljeća. Organizacija koncerata je u isto vrijeme i smotra orguljaša koji za ovu zgodu nastupaju bez novčane nagrade. Svakom koncertu prethodi pročitana kratka biografija orguljaša, a svakoj izvedenoj skladbi sažeta glazbena analiza. Recimo i to da publiku pretežnim dijelom sačinjava mladež, i to da je u ovoj seriji koncerata više djela doživjelo svoju prazvedbu. Još bismo nabrojili orguljaše koji su nastupali: Wilma JENSEN, William TEAGUE, Dale KRIDER i Rodger VINE iz U.S.A., braća Hermann i Wolfgang METZLER, Manfred BRANDSTETTER i Adelheid WOLF iz Zapadne Njemačke, Pierre MOREAU i Pierre COCHÉREAU iz Francuske, Jonathan RENNERT iz Velike Britanije, Ingemar MELCHERSON iz Austrije, Rudolf MEYER iz Švicarske, Henk KLOP iz Nizozemske i David PALMER iz Kanade.

Kako bismo u ovom popisu rado susreli i kojega našega orguljaša, npr. Anđelka KLOBUČARA, jer svojim repertoarom i nivaeuom izvođenja stoji iznad mnogih ovih poznatih imena, a bogate i potentne orgulje Notre-Dame ne bi se obeščastile kada bi pod svodove praskrasne katedrale poslale koju melodiju ili akord koji miriše slavenskim jugom.

Petar Zdravko Blajić

MJESEC KULTURE NARODA SFRJ U RIMU (glazbene manifestacije)

Zadnjih pet dana mjeseca travnja i skoro kroz čitav mjesec svibanj (21. IV. — 28. V.), u Rimu je održan MESE DELLA CULTURA DELLA RSF DI JUGOSLAVIA-Premio Roma '77. Ovu kulturno-političku manifestaciju organizirali su zajednički: *Ministero del turismo e dello spettacolo* i *Regione Lazio*, s talijanske strane i *Savezni institut za međunarodnu suradnju na znanstvenom, tehničkom, kulturnom i odgojnom polju SFRJ*. Još su u organizaciji sudjelovali: *Teatro Club-Premio Roma, Centro per le relazioni italo-jugoslave* i *Zagreb-koncert*. U organizacijskom i počasnom odboru manifestacije bile su osobe visokog političkog i javnog ranga s obje strane. Cilj je manifestacije bio pokazati talijanskoj javnosti, posebno rimskoj, dio kulturnih ostvarenja naroda SFRJ. Program se je sastojao iz baletnih predstava, prikazivanje naših filmova, folklor, grafičkih ostvarenja, suvremene glazbe, rock-opere, polifonije i kazališta. Bilo je i nekoliko okruglih stolova na teme: »Samoupravljanje i kultura u SFRJ«, o suvremenom filmu, literaturi i glazbi te »Nova dramaturgija i samoupravljanje u kazalištu kod nas«. Nas ovdje zanimaju samo glazbene predstave.

Iz skoro svake republike i autonomne pokrajine bio je doveden po jedan ansambl koji je trebao prezentirati dio glazbene baštine i trenutak sadašnjeg glazbenog života sredine iz koje dolaze. Spomenut ćemo te glazbene manifestacije redom kojim su se odvijale.

U bazilici Sv. Sabe nastupio je komorni zbor beogradske glazbene akademije *COLLEGIUM MUSICUM*, s dirigentom Darinkom Matić-Marović. Ovaj višeglasni ženski zbor s međunarodnom reputacijom i ovom je zgodom pokazao da uistinu zaslužuje tu reputaciju. Izvodio je djela renesansne i barokne polifonije i djela slavenske glazbene literature, osobito srpske. Razumljivo je, da je slavenski repertoar bio, u uspješnom koncertu, uspjeliji dio. Zbor je, i cijela organizacija zbora, vidi se, profesionalno vođena, od sastavljanja, preko nastupa do intonacije. Usvojili su i nastupni trik, koji je prvi primijenio Casimiri, name, da već za vrijeme pozdravnog aplauza jedan od članova zbora dadne intonaciju diskretno i neprimjetno, tako da je sam nastup neposredan. Ako što iz ovoga koncerta treba izdvojiti, izdvojili bismo iz prvoga dijela Česnakovljevi Kondak, uz odličnog solistu baritona, doktoranda muzikologije na beogradskom Univerzitetu, Dimitrija Golemovića, i opet izvođenje naših

skladbi s istim solistom, u drugom dijelu. Dugi aplauzi i nezasitno traženje ponavljanja najbolja su nagrada ovom zboru, njegovu dirigentu i solistima. Taj isti zbor sutradan je nastupio u poznatoj dvorani *Sala Boromini*, u kojoj je rođen oratorij, s uglavnom istim programom i s nekim umecima, kojima stvarno nije bilo mjesto na ovako eminentnom koncertu.

Hrvatska, odnosno Zagreb, predstavio se je rimskoj publici s rock-operom *GUBEC BEG*, u izvođenju ansambla kazališta »Komedija«. Predstavom je dirigirao koautor Miljenko Prohaska, dok je sam ansambl bio pojačan članovima »Studija za suvremeni ples«, »Ladaricama« i članovima karate kluba »Tempo«. Naslovnu ulogu tumačio je Tomislav Borić, a među ostalima još su nastupali: Marijan Kašaj, Josipa Lisac, Ivo Pattiera i Đani Šegina. Kako je dvorana i pozornica u *Teatro Sistina manjih razmjera od dvorane »Lisinski«* u Zagrebu, to je moralo doći do manjih izmjena u režiji. Lijepo složeni i lijepo otpjevani »Ave Maria« i nekoliko zborova, osobito folklorno intonirani oni poslije mise u Stubici, i završni, u stilu nacionalnih budnica, bili su pozdravljeni burnim aplauzom. Nakon uspjeha u Domovini i u Trstu moglo se očekivati da će i rimska publika prihvatiti predstavu i o njoj se pozitivno izraziti, što se nije dogodilo. Kod prvog izvođenja kazalište je bilo puno, ali uglavnom ljudima s naših strana i njihovim prijateljima Talijanima, a druga izvedba bila je pred polovično popunjenim gledalištem. Talijanski tisak ostao je prilično ravnodušan, dok je neki, kao komunistički *Unità*, našao više zamjerki.

Sarajlije su se predstavili s baletom *HASANAGINICA* za koji je glazbu napisao Vojin Komadina, a koreografiju i režiju izvršio Slavko Pervan. Kritika je primjetila da je djelo osrednje vrijednosti, a ansambl da nekako nije bio baš u formi, čemu je možda bio uzrok i ambijent u *Teatro Parioli*. Dva ansambla za modernu glazbu, oba iz Ljubljane, inače veoma afirmirana, *TRIO LORENZ* i *ANSAMBL SLAVKO OSTERC*, kojima je prethodila relativno najveća propaganda, nastupali su u velikoj dvorani akademije »Santa Cecilia« pred ponižavajuće malobrojnom publikom. Gotovo da se u dvorani nije ni čuo talijanski jezik. Na programu su bila djela naših suvremenih skladatelja avangardnog stila, pretežno Slovenaca.

Iz Skoplja je došao *ZBOR RADIO-TELEVIZIJE SKOPJE* koji je nastupao, kao i beogradski zbor, u bazilici Sv. Sabe. Sa simpatijama se očekivao nastup toga zbora, koji je nažalost prilično razočarao. Ponačnije, dirigent Dragan Šuplevski, prije svake skladbe, što je u Rimu nezamislivo, išao je do orgulja i davao svakom glasu pojedinačno intonaciju tonovima reskih registara. Ni zbor nije bio baš disponiran. Iz prvog dijela koncerta, repertoar renesansne polifonije bio je, što se nije očekivalo, u usporedbi s drugim dijelom iz nacionalnog repertoara, mnogo bolje izveden. Svaki pljesak ne znači uvijek traženje bisa. U mnogim i nepotrebnim dodacima izabrana su djela istog žanra, što je sve više oneraspoloživalo publiku i umanjivalo relativno dobar dojam iz prvoga dijela koncerta.

Vojvodina je bila zastupljena ansamblom narodnih igara *MAKSIM GORKI* iz Novog Sada. To je amaterski ansambl naših Rusina. Kao takav je predstavljen, kao takav je prihvaćen i na tom nivou se i predstavio. Kazalište CRAL bio je dupkom puno. Bilo je igre i pjesme iz svih krajeva države. Skoro svi su gledaoci primijetili da je u predstavljanju igara i pjesma, iz nerazumljivih razloga, prešućeno hrvatsko ime, što je učinilo da su mnogi po završetku programa napustili dvoranu s okusom gorčine. Kako je *MESE DELLA CULTURA* široko zamišljen, treba primijetiti da mu je prethodila relativno slaba propaganda u sredstvima informiranja i prilično škrti i suzdržani osvrti nakon izvedbi, što ipak po svom opsegu i razini, u usporedbi s drugim sličnim manifestacijama, nije pravedno. I još nešto: ovakvim manifestacijama, kad se već zovu Mjesec kulture, treba dati samo takvo obilježje.

Petar Zdravko Blajić